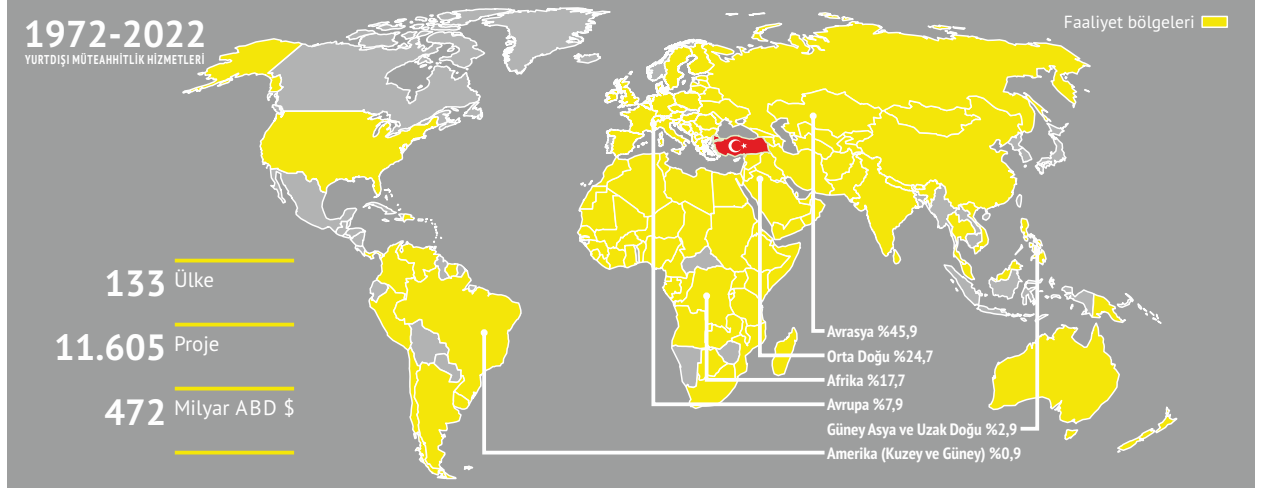


# TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)



## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)



### Genel Değerlendirme

GSYH'nın yaklaşık %5'ini oluşturan ve 1,5 milyon kişiye iş yaratan inşaat sektörü Türkiye'nin ekonomik kalkınmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Diğer sektörler üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri dikkate alındığında, inşaat sektörünün Türk ekonomisindeki payı %30'lara ulaşmaktadır.

Türk müteahhitlerinin ve yapı malzemesi üreticilerinin uluslararası pazardaki sürekli artan rekabet gücü, sektörün ödemeler dengesine önemli katkılarda bulunmasını sağlamaktadır.

1972 yılından 2022 yılı sonuna kadar geçen sürede Türk müteahhitleri, 133 ülkede 472 milyar ABD Doları tutarında 11.605 proje üstlenmiştir. Ayrıca Türkiye, inşaat malzemeleri üretiminde dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir.

Türkiye'nin coğrafi konumu, Türk inşaat sektörünün küresel rekabet gücüne katkı sağlayan önemli faktörlerden birisidir. Uluslararası standarttaki hizmetin rakiplerden daha uygun fiyatlarla sunumu, yüksek müşteri memnuniyeti, güvenilir iş ortaklığı, çok çeşitli projelerde kazanılmış zengin uluslararası deneyim, çevre ülkelerdeki iş ortamlarına aşinalık, nitelikli insan gücü ve risk alma kapasitesi Türk müteahhitlerini rekabette üstün kılan diğer önemli özelliklerdir.

Türk müteahhitlik firmaları dünyanın 5 kıtasında, 133 ülkede rakipleriyle yüksek kaliteli, uygun fiyatlı ve zamanında üretimle başarıyla rekabet etmektedir. Afrika, Avrasya ve Ortadoğu ülkelerinde, sadece müteahhitlikte değil, inşaat malzemeleri üretiminden, konut, sanayi ve turizme kadar uzanan çok çeşitli yatırım alanlarında da faaliyet gösteren Türk müteahhitleri tüm bu alanlarda uluslararası işbirliğine açıktır. Türk müteahhitlik firmaları, uluslararası pazarda 1972 yılından günümüze kadar geçen sürede, riskli bölgelerde, en zor projelerde ve her çeşit iş ortamında edindikleri zengin birikim ve deneyim ile rekabet güçlerini artırmaya devam etmektedir.

Çeşitli pazarlarda kazanılmış büyük deneyim, uluslararası standartlarda uygun maliyetli hizmet sunumu, inisiyatif alma kabiliyeti, risk alma isteği, güvenilir ve uzun vadeli iş ortağı olma özellikleri Türk müteahhitlerinin başarılarının temel unsurları olmuştur.

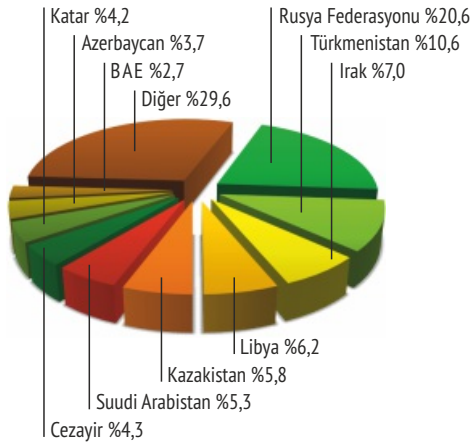
Bunlara ilaveten, iyi iletişim kabiliyeti ile faaliyet gösterilen ülkelerdeki sosyal yaşama uyum, ülkeye katma değer sağlama ve yerel işgücü istihdamı da firmalarımız için avantaj oluşturmıştır.

Uluslararası toplam iş hacmi bölgesel dağılım itibarıyla değerlendirildiğinde; %45,9'luk bir pay ile ve diğerlerine göre açık farkla Avrasya ülkelerinin öne çıktığı görülmektedir. Avrasya'yı sırasıyla Ortadoğu (%24,7), Afrika (%17,7), Avrupa (%7,9), Güney Asya ve Uzak Doğu (%2,9) ile Kuzey ve Güney Amerika (%0,9) izlemiştir.

Diğer bir deyişle, 1972-2022 döneminde Türk müteahhitlik firmalarının uluslararası işlerinin yaklaşık %50'sinin Avrasya ülkelerinde, %90'ının ise Avrasya, Ortadoğu ve Afrika ülkelerinde gerçekleştirilmiş olduğu söylenebilir.

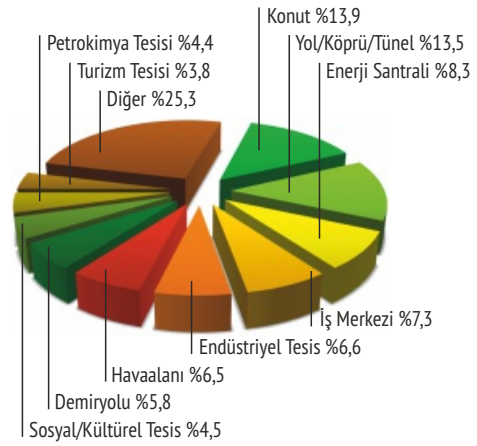
1972-2022 döneminde, Türk müteahhitlerinin yurtdışında üstlendikleri işlerin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, Rusya Federasyonu'nun (%20,6) lider konumunu koruduğu, Rusya Federasyonu'nu Türkmenistan (%10,6), Irak (%7) ve Libya'nın (%6,2) izlediği görülmektedir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1972-2022)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (1972-2022)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

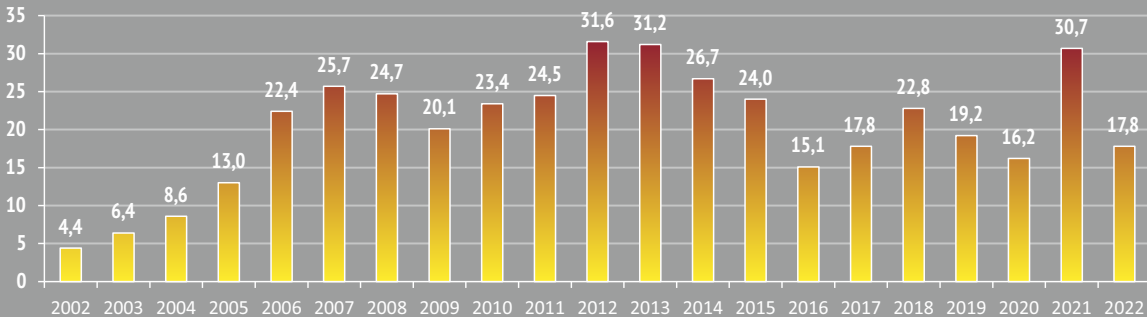
Bahse konu 50 yıllık süreçte sektörde, pazar, ürün ve iş çeşitlenmesi hız kazanmış, bazı Türk firmaları, uluslararası havaalanları, demiryolları, metro ve hafif raylı sistemler gibi proje türlerinde uzmanlaşmıştır.

1972 yılından günümüze kadar geçen sürede en çok proje üstlenilen sektörlerin dağılımında ilk 5 sıraya bakıldığında, konut projelerinin %13,9'luk pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ardından sırasıyla; yol/köprü/tünel, enerji santralleri, iş merkezleri ve endüstriyel tesisler gelmektedir.

Yıllar itibarıyla yol/köprü/tünel, enerji santrali, endüstriyel tesisler, havaalanı, demiryolu gibi projelerin payında artışlar gerçekleşmiştir.

2002-2022 döneminde yıllık verilere bakıldığında, Türk müteahhitlik firmaları tarafından yurtdışında üstlenilen yeni iş tutarlarının 2002 yılında 4,4 milyar ABD Doları iken büyük bir artışla 2007 yılında 25,7 milyar ABD Doları seviyesine ulaştığı, 2009 yılında ise küresel finans krizinin etkisiyle 20,1 milyar ABD Doları'na düştüğü görülmektedir.

**Türk Yurtdışı Müteahhitlik Hizmetleri (milyar ABD Doları)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı



## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)

2010-2022 yılları arasında, Türk müteahhitlik firmalarının yıllık uluslararası iş hacminde inişli – çıkışlı bir görünüm hâkim olmuştur. 2010 yılında 23,4 milyar ABD Doları olan yıllık yeni iş tutarı 2012 yılında 31,6, 2013 yılında ise 31,2 milyar ABD Doları ile en yüksek seviyelere ulaşmıştır.

2013 yılından sonra enerji ve hammadde fiyatlarındaki gerileme, Rusya Federasyonu'na yönelik yaptırımlar gibi konjonktürde ortaya çıkan gelişmelerle sektörde gerileme başlamıştır. 2014 yılında %15 oranında bir düşüş kaydedilerek, yıllık iş hacmi 26,7 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Ancak dünyadaki siyasi ve ekonomik gelişmeler, petrol ile emtia fiyatlarındaki gerileme ve Rusya pazarında yaşanan sorunların etkisi ile bu rakam, 2016 yılında 15,1 milyar ABD Doları düzeyine kadar gerilemiştir.

Sektörün yıllık yeni proje tutarı 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla 22,8 milyar ABD Doları ve 19,2 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiş, 2020 yılında da, salgın nedeniyle beklenen 20 milyar ABD Doları seviyesine ulaşamayarak 16,2 milyar ABD Doları düzeyinde kalmıştır.

2021 yılında ise, pandemi nedeniyle getirilen kısıtlamaların yavaş yavaş kaldırılması ve aşılamanın başlaması ile birlikte Türk müteahhitlik hizmetlerinde yeniden bir canlanma başlamış ve yıllık yeni proje tutarı 2012-2013 yılları tutarlarına yaklaşarak 30,7 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

2022 yılı Şubat ayında Rusya-Ukrayna savaşının başlaması, savaşın ve savaş nedeniyle Rusya'ya uygulanan yaptırımların bölgesel ve küresel etkileri ile birlikte dünya ekonomisindeki daralma sonucunda 2022 yılı proje tutarımız 17,8 milyar ABD Doları olmuştur.

Sektörün önde gelen yayınlarından "Engineering News Record" dergisi tarafından Ağustos 2022'de yayımlanan "Dünyanın En Büyük 250 Uluslararası Müteahhidi" listesinde Türkiye, 42 firma ile Çin'in ardından ikinci sırada yer almıştır.

En Büyük 250 Uluslararası Müteahhit										
Ülke	Firma Sayısı									
	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Çin	79	78	74	77	69	65	65	65	62	55
<b>Türkiye</b>	<b>42</b>	<b>40</b>	<b>44</b>	<b>44</b>	<b>46</b>	<b>46</b>	<b>40</b>	<b>43</b>	<b>42</b>	<b>38</b>
ABD	41	41	35	36	36	43	38	32	31	33
İtalya	13	12	11	12	11	14	15	15	16	17
G. Kore	12	11	12	12	11	11	13	12	13	15
Japonya	11	11	13	11	14	13	14	14	14	15
İspanya	8	10	11	10	11	11	11	11	13	12
Hindistan	5	5	5	5	6	3	4	3	4	4
Mısır	4	4	4	3	4	3	4	4	4	4
Fransa	3	3	4	3	3	3	4	4	4	4
Hollanda	3	3	3	3	2	3	3	2	3	2
Almanya	3	5	3	4	4	2	4	4	5	4
Avustralya	3	5	5	4	4	3	3	4	4	4
Diğer	23	22	26	26	29	30	32	37	35	43
<b>Toplam</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>	<b>250</b>

### Tarihçe

Türkiye'nin üzerinde bulunduğu Anadolu Yarımadası, insanoğlunun ilk kez yerleşik düzene geçtiği İ.Ö. 8000'lerden bu yana, 13 büyük uygarlığın yaşam sürdürdüğü ve geride muhteşem tarihi sitler ile yapılar bıraktıkları bir dünya tarihi sahnesi olmuştur. Anadolu kültürel mirasının bu inanılmaz zenginliği ve çeşitliliği, Hitit, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemleri de dahil olmak üzere bin yıllara uzanan bir gelişme sürecinde Türk inşaat geleneğinin olgunlaşmasını beslemiş olan önemli faktörlerdir.

Türk inşaat sektörünün Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana geçen süredeki gelişimini beş ardışık dönemde değerlendirmek mümkündür: Hazırlık, iç pazar etkinliği, uluslararası pazara açılma, pazar ve ürün çeşitlenmesi ve küresel rekabet. İlk iki dönem, 1970'lerin başına kadar devam etmiştir.

## Cumhuriyetin Kuruluşu ve İlk Adımlar

1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından ve Cumhuriyet ile birlikte gelen siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel reformlar paralelinde hızlı bir modernleşme süreci yaşanmış, ülke genelinde önemli altyapı ve sanayi yatırımları gerçekleştirilmiştir. Bu gelişme öylesine hızlı olmuştur ki: Devlet, ülkedeki mimar ve mühendis açığını kapatmak için, 1920'li yıllarda, yabancı uzmanların kamu kurumlarında çalıştırılmasına imkan vermek de dahil olmak üzere bir dizi özel önlem almak zorunda kalmıştır. Bu politikaların katkısıyla ve kısmen de, Avrupa'da o dönemde yaşanmakta olan ekonomik kriz nedeniyle, çok sayıda Avrupalı mimar, mühendis ve girişimci Türkiye'ye gelmiştir. İstanbul'da 1925 ve 1926 yıllarında kurulmuş olan 28 inşaat şirketinin en az üçte birini Avrupa kökenli firmalar oluşturmuştur.

1930'lu yıllar, izleyen dönemde çok sayıda büyük inşaat firması kuracak ve hem Türkiye hem de yurtdışında birçok zor projeyi başarıyla tamamlayacak ilk Türk mühendisleri kuşağının yetişme dönemi olmuştur.

Türkiye'nin 1950'de yaşadığı politik değişim ve 1952'de NATO'ya girişi, daha sonraki dönemde gerçekleştirilen altyapı yatırımları açısından Türk inşaat sektörünün önemli dönüm noktalarından biridir. Aynı dönemde, ilk mühendisler üniversiteden mezun olmuş ve meslek yaşamlarına, onlara kendi şirketlerini kurmaları için büyük fırsatlar sunan bir ortamda başlamışlardır. 1952 yılında, Türk inşaat sektörünün en eski sivil toplum kuruluşlarından biri olan Türkiye Mühendisler Birliği'ni (TMB) kuranlar da bu iş adamları olmuşlardır.

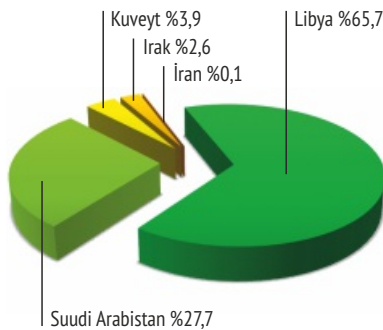
1950'lerdeki su projeleri, 1960'ların sonunda ve 1970'lerin başında gündeme gelen büyük barajlar ile elektrik santralleri inşaatları Türk müteahhitlerine faaliyetlerini Anadolu'ya yayarak geliştirmeleri için pek çok fırsat sunmuştur.

## 1972-1979 Dönemi: Yurtdışı Müteahhitlik Serüveni Başlıyor

1970'lerde Türk müteahhitlik firmaları yabancı pazarlardaki iş fırsatlarından yararlanmanın yollarını aramaya başlamıştır. Türk müteahhitlerinin hizmetlerini ihraç ettikleri ilk ülke 1972 yılında Libya olmuş, 10 yıldan daha kısa bir sürede Türk müteahhitlik firmaları Ortadoğu ülkelerine yönelmiştir. Toplam iş hacminde %65,7'lik payla Libya, Türk müteahhitlerinin uluslararası arenaya açıldıkları bu ilk dönemdeki bir numaralı pazarları olmuştur. Diğer ülkeler Suudi Arabistan (%27,7), Kuveyt (%3,9), Irak (%2,6) ve İran'dır (%0,1).

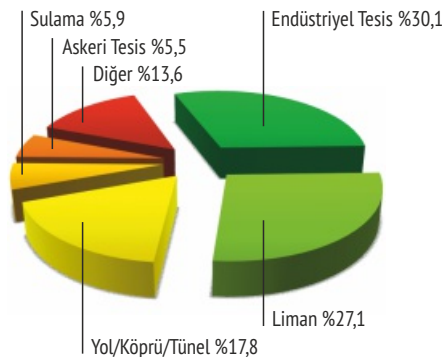
Bu dönemdeki ana faaliyet alanları arasında ise sırasıyla: endüstriyel tesisler (%30,1), liman (%27,1), yol/köprü/tünel (%17,8) ve sulama (%5,9) projeleri yer almıştır.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1972-1979)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (1972-1979)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)

### 1980-1989 Dönemi: Yeni İş Fırsatları

1980'ler, Türk ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında önemli bir dönem olmuştur. 1983 yılından itibaren ve batılı ülkelerdeki gelişmeler paralelinde 1970'lerin kapalı ekonomisinden piyasa ekonomisine doğru önemli bir geçiş yaşanmıştır. Türk parasının "konvertibl" hale getirilmesi, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi gibi yeni kurumların kurulması ile birlikte, ekonomik sisteme özelleştirme ve liberal ekonomi gibi yeni kavramlar eklenmiştir.

Aynı dönemde, Türkiye'de önemli altyapı yatırımları başlatılmıştır. Atatürk Barajı (2400 MW), otoyol projeleri (yaklaşık 2000 km.) ve telekomünikasyon yatırımları, Türk firmalarına yabancı ortaklarla işbirliği yapmak, teknik ve idari becerilerini geliştirmek ve küresel finans sistemi ile tanışmak için değerli fırsatlar yaratmıştır.

1980'lerin sonunda Avrasya'da gerçekleşen siyasi değişimler, Türk müteahhitlerinin yurtdışındaki iş fırsatlarının daha da gelişmesini sağlamış ve birçok firma Rusya Federasyonu'nun yanı sıra yeni kurulmuş olan Orta Asya Cumhuriyetlerine odaklanmıştır. Faaliyetlerin yaygınlaştığı diğer ülkeler ise; Irak, Suudi Arabistan, Yemen, Ürdün, İran, Amerika Birleşik Devletleri, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt olmuştur.

Oransal olarak göreceli bir düşüş kaydedilmiş olsa da yurtdışı müteahhitlik faaliyetleri ağırlıklı olarak yine Libya'da (%56,6) gerçekleşmiştir. İkinci sırada Irak (%19,9), üçüncü sırada ise Suudi Arabistan (%16) yer almıştır.

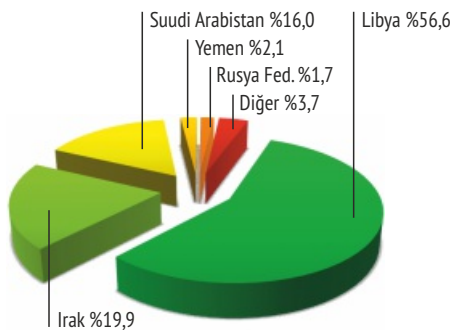
Eski SSCB'nin dağılması ile birlikte Rusya Federasyonu'nun (%1,7) yanı sıra yeni kurulan Orta Asya Cumhuriyetleri bu dönemin önemli gelişmeleri olarak ortaya çıkmıştır.

Türk müteahhitlik firmalarının Rusya pazarına girişi SSCB'nin son yıllarına rastlamıştır. SSCB'den ithal edilen doğal gazın bedelinin bir kısmının Türk mal ve hizmetleriyle ödenmesi şartını içeren SSCB - Türkiye Doğal Gaz Anlaşması 18 Eylül 1984 tarihinde imzalanmış ve 1987 yılında yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Anlaşma kapsamında, doğal gaz bedellerinin %25'lik kısmının müteahhitlik hizmetlerinde kullanılmaya başlanması Türk müteahhitlik firmalarının bu pazardaki faaliyetlerinin gelişmesini sağlamıştır.

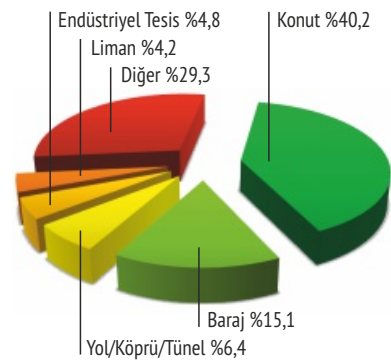
Bu dönemde konut (%40,2) ve baraj projeleri (%15,1) artış göstermiş, bunları yol/köprü/tünel (%6,4) ve endüstriyel tesis projeleri (%4,8) izlemiştir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1980-1989)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (1980-1989)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

## 1990-1999 Dönemi: Pazar Çeşitlenmesi

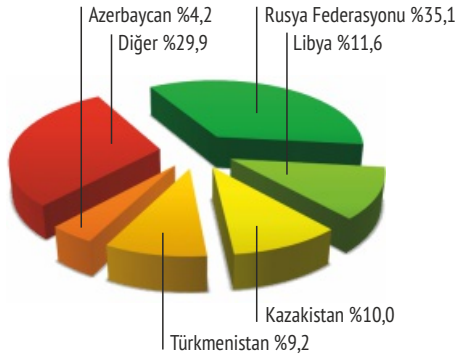
1990'lı yıllarda Orta Doğu ülkeleri ve Libya'da yaşanan ekonomik bunalım ve siyasi belirsizlikler, Türk müteahhitlerinin dikkatlerini yakın bölgelerdeki diğer ülkelere yöneltmiş, Avrasya, Balkan ve Asya ülkeleri önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde Rusya Federasyonu, Ukrayna, Orta Asya Cumhuriyetleri, Almanya ve Pakistan'da birçok büyük ölçekli proje gerçekleştirilmiştir.

1990-1999 döneminde, Rusya Federasyonu ve diğer Avrasya ülkelerinde tamamlanan projelerin sayısı uluslararası işlerin neredeyse %60'ını oluşturmuştur.

Bu on yıllık döneme damgasını vuran en önemli trend pazar çeşitlenmesi olmuştur. Rusya Federasyonu'nun payı %35,1'e yükselirken, Libya'nın payı sert bir düşüş (%11,6) göstermiş, onu Kazakistan (%10), Türkmenistan (%9,2) ve Azerbaycan (%4,2) izlemiştir. Diğer önemli gelişmeler, Suudi Arabistan'daki işlerin oranında yaşanan kayda değer düşüş ve Irak'ın sahnedan kaybolmasıdır.

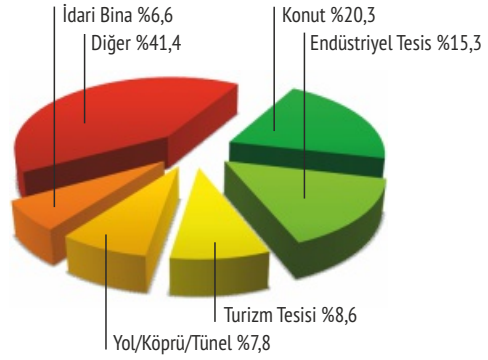
İş türlerinde konut inşaatlarının payı (%20,3) bir önceki döneme kıyasla önemli ölçüde gerilemiş olsa da konut bu dönemde de birincil faaliyet alanı olarak konumunu korumaya devam etmiş, onu sırasıyla endüstriyel tesis (%15,3), turizm tesisi (%8,6) ve yol/köprü/tünel (%7,8) izlemiştir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (1990-1999)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (1990-1999)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

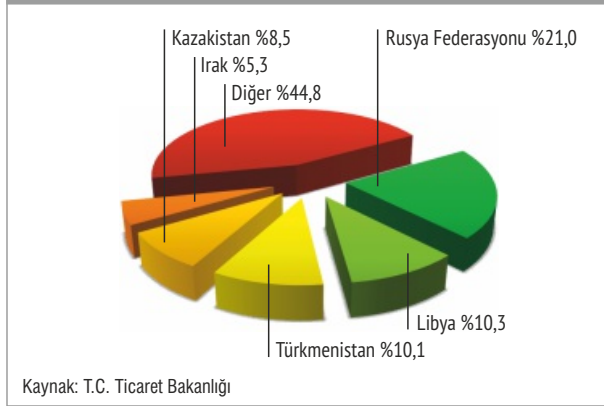
## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)

### 2000-2009 Dönemi: Uluslararası Pazara Odaklanma

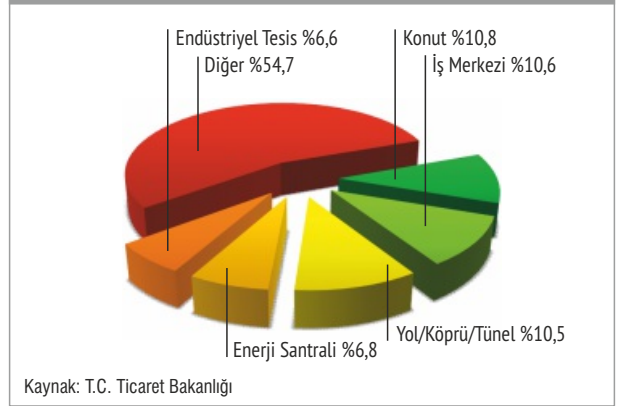
2000-2009 yılları arasında, yurtdışı müteahhitlik faaliyetleri ağırlıklı olarak yine Rusya Federasyonu'nda (%21,0) gerçekleşmiştir. Bu ülkeyi sırasıyla Libya (%10,3), Türkmenistan (%10,1), Kazakistan (%8,5) ve Irak (%5,3) izlemiştir.

2000-2009 döneminde konut projelerinin payı %10,8 olarak gerçekleşmiş, buna paralel olarak iş merkezi (%10,6), yol/köprü/tünel (%10,5), enerji santrali (%6,8), endüstriyel tesis (%6,6) gibi projelerin toplam içindeki paylarında da önemli artışlar meydana gelmiştir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (2000-2009)**



**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (2000-2009)**



Yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinde 2000-2009 döneminde gerçekleşen hızlı gelişimde rol oynayan faktörleri; yurtiçindeki iş olanaklarının daralması, yurtdışındaki iş olanaklarının çekiciliği ve müteahhitlerimizin rekabet gücünün artması olmak üzere üç ana başlık altında toplamak ve kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

- 2001 krizi sonrasında yurtiçi yatırımlar önemli ölçüde azalmıştır. Diğer taraftan, yurtiçindeki ihalelerde varlığını sürdüren "aşırı düşük teklif" sorunu nitelikli firmaları kendi ülkelerinde iş yapamaz hale getirmiş ve iş geliştirme çabalarının yurtdışına yoğunlaşmasına neden olmuştur.
- 1985-2000 döneminde yurtiçi pazarda yabancı ortaklarla işbirliği içerisinde büyük ölçekli altyapı projeleri gerçekleştiren Türk müteahhitlik firmaları uluslararası standartlarda üretim, proje yönetimi ve uluslararası finans kuruluşları ile ilişkiler hakkında büyük deneyim kazanmıştır.
- Petrol fiyatlarındaki artışa bağlı olarak, petrol ve doğalgaz zengini olan, aynı zamanda coğrafi ve kültürel yakınlığımız bulunan ülkelerdeki yatırımlar artmış ve Türk müteahhitleri için çekici iş fırsatları oluşmuştur.

Yukarıdaki faktörlere bağlı olarak yurtdışında alınan iş tutarları yıllık hedeflerin çok üzerine çıkan düzeylere ulaşmıştır.

Bu dönemdeki ana trendler, pazarların daha da çeşitlenmesi ve belirli proje türlerinde uzmanlaşmanın başlaması olmuştur. Türk müteahhitlerinin iş yaptıkları ülke sayısı önemli ölçüde artmış, bu nedenle ülkelerin iş toplamındaki payları göreceli olarak azalmıştır.

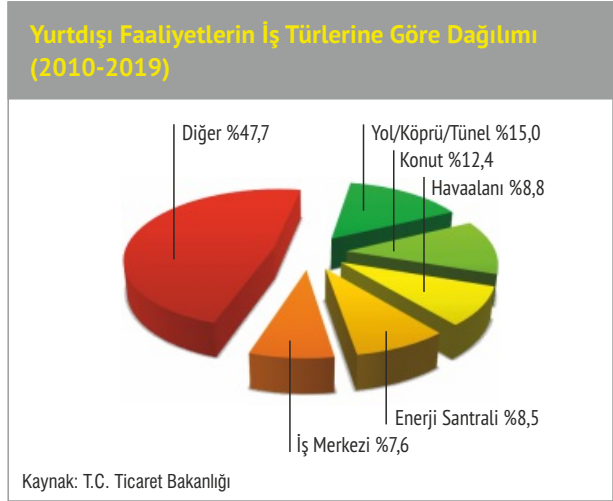
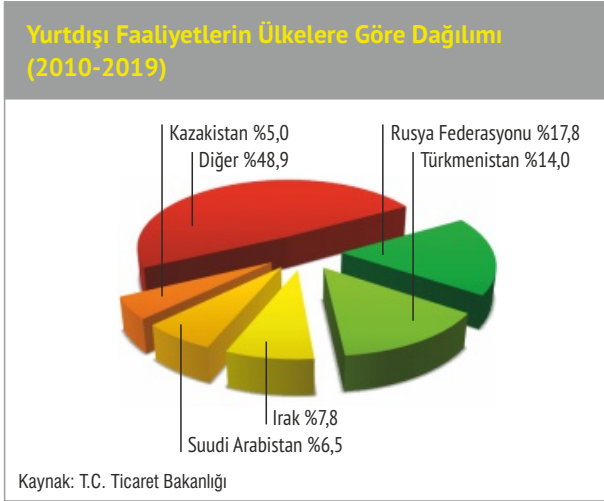
Önemli gelişmelerden bir başkası ise, Irak'ın savaş sonrası imar çalışmaları nedeni ile yeniden önemli pazarlar arasına girmesi olmuştur. Afganistan ve Irak'ta gerçekleşen müdahaleler sonrasında, bu ülkelerdeki imar çalışmaları, Türk müteahhitleri tarafından yakından izlenmiştir.



## 2010-2019 Dönemi: Küresel Pazara Dalgalı Görünüm Hâkim

2010-2019 döneminde Rusya Federasyonu (%17,8) Türk müteahhitleri için önde gelen pazar olma konumunu korurken, bu ülkeyi sırasıyla Türkmenistan (%14,0), Irak (%7,8), Suudi Arabistan (%6,5) ve Kazakistan'ın (%5,0) izlediği görülmektedir.

Bu dönemde, yol/köprü/tünel ile konut projelerinin payları sırasıyla %15,0 ve %12,4'e yükselirken, havaalanı (%8,8) yeni bir alan olarak ortaya çıkmış, bunu enerji santrali (%8,5) ve iş merkezleri (%7,6) izlemiştir.



İnşaat sektörü dergisi Engineering News Record (ENR) verilerine göre; uluslararası inşaat pazarının büyüklüğü, 2012-2014 döneminde 507-544 milyar ABD Doları arasında seyretmiş 2014-2016 döneminde ise 468,1 milyar ABD Doları'na kadar gerilemiştir.

2017 yılında 482,4 milyar ABD Doları'na ulaşan uluslararası inşaat pazarı büyüklüğü, 2018 yılında %1 gibi oldukça sınırlı bir gelişme kaydederek 487,3 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Bu durum küresel inşaat sektöründe durgunluğun sürmekte olduğunun açık göstergesidir.

Son yıllarda korumacılık ve ticaret savaşları, politik çalkantılar ve emtia fiyatlarında yaşanan dalgalanmaların olumsuz etkisi altında olan uluslararası inşaat pazarı 2019 yılında %2,9 oranında daralarak 487,3 milyar ABD Doları'ndan 473,1 milyar ABD Doları'na gerilemiştir. Son dönemde uluslararası müteahhitlik firmaları Covid-19 salgını ve ona bağlı olarak petrolde yaşanan fiyat savaşının etkisi altında kalmıştır.



## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)

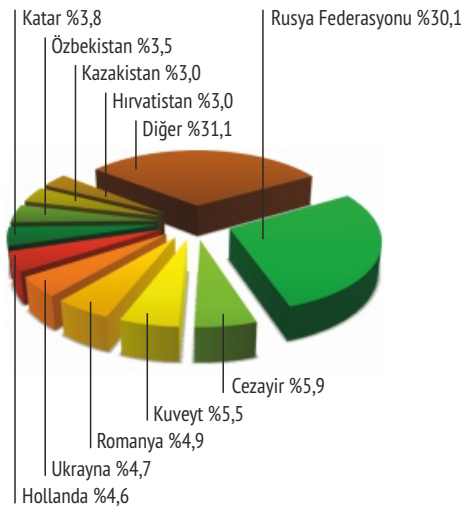
### 2020-2022 Yıllarına Genel Bakış

Pandemi yılı olan 2020 yılında Türk müteahhitlik firmaları 57 ülkede 16,2 milyar ABD Doları tutarında 371 proje üstlenmiştir. Bu dönemde lider pazar (%28,3) yine Rusya Federasyonu olmuş, ülkede 4,6 milyar ABD Doları tutarında 54 projenin yapımı müteahhitlerimize ihale edilmiştir.

Rusya Federasyonu'nu, Cezayir (903,6 milyon ABD Doları tutarında 48 proje), Katar (876,3 milyon ABD Doları tutarında 14 proje), Kuveyt (841,1 milyon ABD Doları tutarında 4 proje) ve Romanya (743,3 milyon ABD Doları tutarında 7 proje) izlemiştir.

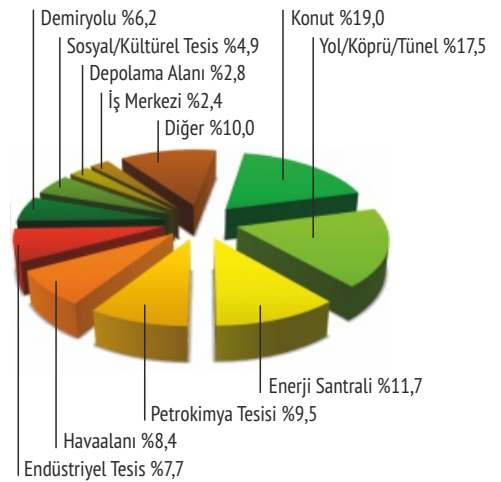
2020 yılı iş türleri incelendiğinde, konut projelerinin %18'lik pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu projeleri, yol-köprü-tünel (%17,9), enerji santrali (%11,4), petrokimya tesisi (%9) ile havaalanı (%8) projeleri takip etmektedir.

Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (2020)



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (2020)



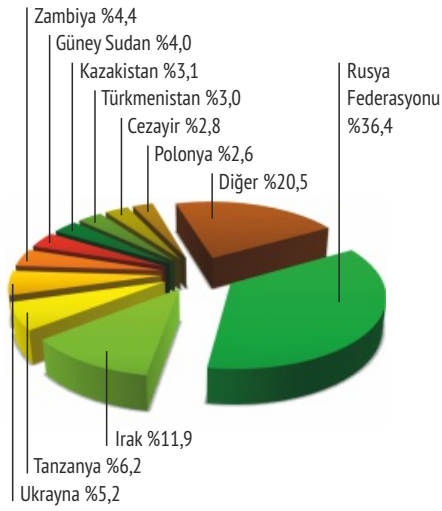
Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

2021 yılında salgının belli ölçüde kontrol altına alınması ve petrol fiyatlarında görülen artışın etkisiyle, uluslararası inşaat pazarında bir canlanma gözlemlenmiştir. Bu kapsamda, Türk müteahhitlik firmalarının iş hacmi de artış göstermiş ve 69 ülkede 30,7 milyar ABD Doları tutarında 442 proje üstlenilmiştir.

Anılan dönemde Türk müteahhitlerinin yurtdışında üstlendikleri işlerin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, Rusya Federasyonu'nun (%35,9) ilk sırada yer aldığı ve Irak'ın %11,8 pay ile yeniden ikinci ülke konumuna yükseldiği görülmektedir. Ayrıca, bazı Sahra-altı Afrika ülkelerinin de önemli ölçekte iş tutarı ile öne çıktığı ve geleneksel bazı pazarların önüne geçtiği gözlenmektedir.

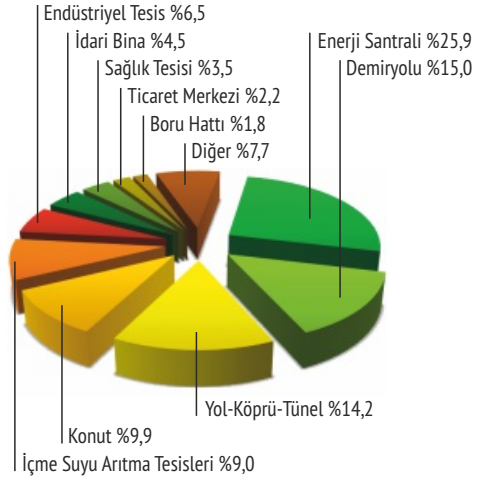
2021 yılında en çok hayata geçirilen iş türü %25,9'luk pay ile enerji santrali projeleri olmuştur. Bu projeleri, yol-köprü-tünel (%14,6) ve demiryolu (%14,3) projelerinin izlediği görülmektedir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (2021)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (2021)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

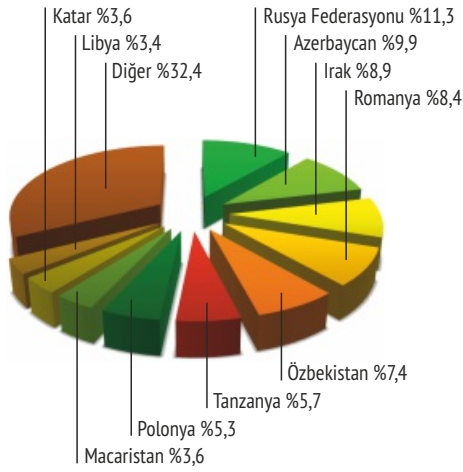


## TÜRK YURTDIŞI MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ (1972-2022)

2022 yılında Rusya Federasyonu (%11,3) Türk müteahhitleri için önde gelen pazar olma konumunu korurken, bu ülkeyi sırasıyla Azerbaycan (%9,9), Irak (%8,9), Romanya (%8,4) ve Özbekistan'ın (%7,4) izlediği görülmektedir.

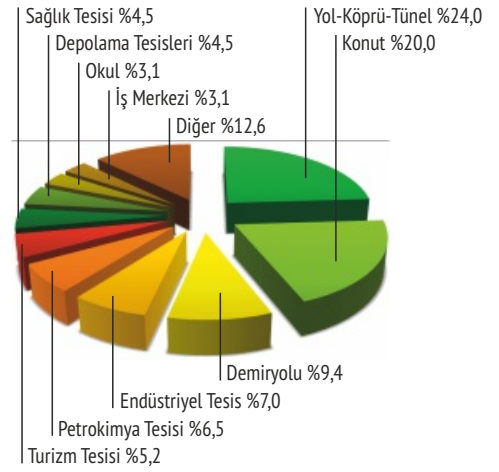
2022 yılı iş türleri incelendiğinde ise, yol-köprü-tünel projelerinin %24'lük pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu projeleri sırasıyla, konut (%19,8), demiryolu (%9,4) endüstriyel tesis (%7), petrokimya tesisi (%6,5) ve turizm tesisi (%5,2) projeleri takip etmektedir.

**Yurtdışı Faaliyetlerin Ülkelere Göre Dağılımı (2022)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

**Yurtdışı Faaliyetlerin İş Türlerine Göre Dağılımı (2022)**



Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı